

ENTRE LA COMMEMORACIÓ I LA REVISIÓ HISTÒRICA

Als acords de 'La marselesa'

A partir de l'1 de gener els francesos han començat a destapar la capsula de les sorpreses per a una commemoració mil·limètricament preparada i impregnada de la 'grandeur' pròpia del país on va nèixer: la revolució francesa fa dos-cents anys i, com en plena època revolucionària, el seu ressò arriba als Països Catalans.

Pep Solervicens

Per a França sembla que de nou han arribat els dies de glòria. Els arquitectes i els dissenyadors ja fa temps que han presentat projectes i avantprojectes, alguns d'ells ja són o s'estan fent realitat, els escriptors i historiadors afinen les reflexions sobre la revolució francesa o sobre qualsevol tema que,

encara que sigui de lluny, s'hi pugui relacionar. I és que el 1989 ha de ser l'any de França, no debades fa dos-cents anys que va esclatar-hi la revolució.

La commemoració dels fets revolucionaris costarà als pressupostos de l'estat uns 325 milions de francs, més de mig quilo de quilos si ho traduïm en pessetes. Els actes van de la pura festa a la reflexió històrica sobre el tema i els Països Catalans, bàsicament el Princi-

pat, participaran tant en la festa com en la revisió històrica de l'impacte que aquí van tenir els fets revolucionaris. Tot i així, els arcs triomfals seran patrimoni exclusiu de la capital francesa.

Els francesos ho tenen clar i n'estan ben cofois; els turistes, per més despistats que vagin, també acaben sabent-ho. Des d'encenedors amb la Mariana i el lema «1789-1989 bicentenari de la revolució francesa» fins a guillotines de mi-

niatura o samarretes de tots els dissenys imaginables, però això sí, combinant sempre amb elegància el blau, el blanc i el vermell, es pot trobar de tot als aparadors francesos.

Entre les ofertes originals hi ha un joc sobre els drets de l'home o jocs d'escacs, on d'una banda s'arreglaren Lluís XVI, Maria Antonieta i els aristòcrates, i de l'altra Robespierre fa de rei, la Mariana de reina, les guillotines substitueixen les aristocràtiques torres de l'altre bàndol i els revolucionaris els

del bicentenari, al bell mig dels dos braços del palau, davant la plaça del Carrousel. Amb tot això, que els afrancesats de toda la vida no s'espantin. La piràmide, cert, trenca amb el simètric classicisme de la zona, però equidistants a aquesta gran piràmide se n'estan construint dues de més petites, ¡simètriques!

I si pel centenari París va tenir una Tour Eiffel, pel bicentenari tindrà una Arca de la Fraternitat, més baixeta, de 100 metres, al barri dels gratacels, la

infants de la llibertat s'afegeixen a una llarga llista de projectes.

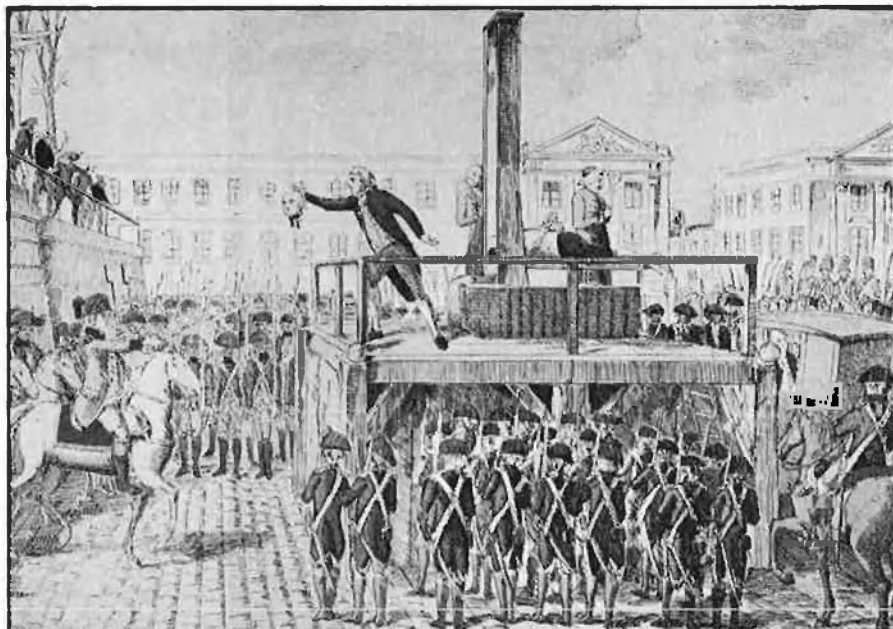
Però més llarga és la llista de novetats pel que fa a llibres directament o indirectament relacionables amb la revolució: Michel Vovelle i François Furet, especialistes en el tema, no paren. Furet ha tret aquests dies el *Dictionnaire critique de la Révolution Française* (Ed. Flammarion), *La Révolution 1770-1880* (Ed. Hachette), *Penser la Révolution Française, Marx et la Révolution Française...* Entre els que tracten aspectes paral·lels o reivindiquen personatges poc o mal coneguts hi ha *Sieyès, la clé de la Révolution Française* (Editions de Fallois) de Jean Denis Bredin, *Les républicains des lettres* (Ed. Fayard) de Daniel Roche sobre el paper dels salons literaris en l'afer, *C'était dans le journal pendant la Révolution Française* (Ed. Perrin), història de la premsa aprofitant que durant la revolució van sorgir els primers diaris de combat, o *La caricature révolutionnaire* (CNRS) d'Antoine de Baecque i el seu complement, *La caricature contre-révolutionnaire* (CNRS) de Claude Langlois, que demostren fins a quin punt el dibuix també pot ser una arma política.

De la reflexió, però, ve la polèmica, i la intel·lectualitat francesa es divideix entre els que creuen que la modernitat, en termes de democràcia per als uns i de socialisme per als altres, sorgeix després de la revolució i com a conseqüència directa d'aquesta, i els que la interpreten com una conseqüència del canvi general de l'època més que com a motor. Un quart grup, el formen els que recreen els aspectes més negatius dels fets revolucionaris: matances, terror; Jean-François Fayard a *La justice révolutionnaire* (Robert Laffont) sosté que sota el pretext de la revolució la gent es venjava del veí.

El jacobinisme a Catalunya

Els Països Catalans també seran seu de col·loquis i investigacions històriques sobre l'impacte de la revolució. Antoni Moliner, alacantí recentment guardonat amb el Xarxa d'assaig per un estudi sobre les guerres napoleòniques i Joan Serrallonga, professors d'història a la Universitat Autònoma de Barcelona i membres del Centre d'Estudis de la Revolució Francesa admeten que moltes investigacions sobre aspectes paral·lels a la revolució trobaran una fàcil sortida amb l'excusa del bicentenari, i nous i necessaris estudis sobre l'impacte real de la revolució als Països Catalans s'iniciaran també sota aquest estímul.

De moment, i en contacte amb la

Execució de Lluís XVI, el 21 de gener de 1793.

aristòcrates. En aquest joc d'escacs no hi ha ni blancs ni negres, però la dreta francesa, que no creia necessari commemorar els fets revolucionaris, tindrà l'oportunitat amb els escacs d'invertir el curs de la història.

Xampany amb guillotina

Le Procope, el mític cafè-restaurant parisenc que va acollir Danton, Marat i Robespierre, ha rebut l'any amb un Réveillon Révolutionnaire entre els plats del qual els gastrònoms revolucionaris van poder digerir un nèctar Marie Antoinette. El Printemps va dedicar un dels aparadors nadalencs a la revolució, la Fàbrica de Moneda i Timbre edita segells i monedes del bicentenari, el Conard-Duchêne ven el xampany oficial del bicentenari i vins com el Magnum de Bordeus fan palesa la seva col·laboració amb l'efemèrides.

París també s'ha posat guapa pel fet: l'I de gener es van obrir les lones que de fa temps amagaven l'Arc de Triomf i hi va aparèixer un revolucionari rellotge gegant. Per Pasqua, l'accés al museu del Louvre es farà per una gran piràmide de vidre instal·lada, amb motiu

Défense. L'Arca ostarà la Fundació internacional dels drets de l'home i les ciències dels humans. Un altre edifici a punt de construir, però aquest de caràcter més peremptori, és la presó de la Bastilla, de cartó pedra i degudament esponsoritzada per American Express. Aquesta Bastilla tornarà a tenir un paper estel·lar el 14 de juliol de 1989, el dia en què els francesos sortiran al carrer i la prendran de nou.

Reflexió, polèmica i revisió

Una il·luminació revolucionària, via canons, i la incorporació de nous àmbits al centre cultural i científic de la Villette s'afegeixen a la commemoració. Entre les activitats que pretenen donar a conèixer els fets, hi ha les sèries infantils i els programes històrics que preparen totes les cadenes de televisió franceses: FR-3 emetrà *La història de la Revolució Francesa* de François Furet, Roger i Stephan, una sèrie de sis episodis d'una hora de durada cadascun; Antenne-2 *El diari de la Revolució*, de Michel Vovelle, vint-i-sis seqüències de tretze minuts. *L'esperit de les lleis i Els*

Detenció de Lluís XVI, a Varennes, juny de 1791.

Commission internationale pour le bicentenaire, el Departament d'Història moderna i contemporània de la UAB, l'Institut Francès de Barcelona, la Societat Catalana d'estudis històrics i la Caixa de Catalunya organitzen tres importants col·loquis internacionals sobre el tema: «El jacobinisme al Midi Francès, la Toscana, Catalunya i Espanya (1789-1837)» és el tema del primer col·loqui que se celebrarà a la Universitat Autònoma (maig), a la Universitat de Florència (juliol) i a la de Montpeller (agost/setembre), el segon col·loqui «La revolució francesa i el procés revolucionari a Catalunya» se celebrarà a l'Estudi General de Girona el desembre vinent i el darrer, sobre «Revolució i Socialisme», tindrà lloc també al desembre, a la UAB, i aprofitant la coincidència de dates amb el centenari de la II Internacional parlarà de l'empremta dels diferents projectes revolucionaris en el moviment obrer català i espanyol.

També en el camp del coneixement, la biblioteca de L'Avenç ha editat un volum, *Perspectives entorn de la Revolució Francesa*, que recull estudis de Michel Vovelle, Jean-Paul Bertaud, Joseph Pérez i Jean-René Aymes. Una exposició amb plafons sobre la revolució francesa i els drets humans circularà per Catalunya, se'n prepara una altra sobre l'estat de França al 1789 i l'Institut Francès de Barcelona voldria fer-ne arribar una que reuneix setanta pintures sobre la vida quotidiana a l'època de la revolució.

Jaume Colomer, professor de Ciències Polítiques a la Universitat de Barcelona, farà de guionista d'un serial que sobre la revolució francesa gravarà durant aquest any Catalunya Ràdio, i també aquest any molts llicenciats d'història en atur seran reciclats per fer conferències sobre el tema als alumnes de BUP, COU i FP.

Pel que fa a l'aspecte lúdic, l'Ensemble des Arts Florissants tocarà músiques de la revolució, entre les quals «La Marseillaise», al maig, a la UAB, per amenitzar el col·loqui que en aquestes mateixes dates s'hi celebra. D'altra banda, l'Institut Francès ha demanat a diversos pintors catalans una obra que reflecteixi allò que els inspira la revolució francesa i els drets humans: Guinovart, Subirachs, Ràfols Casamada i Hernández Pijoan ja han promès quadre i a

l'abril seran exposats a la seu de l'Institut Francès a Barcelona.

Ben segur que aquest any l'anunci de nous actes commemoratius serà constant als Països Catalans. Tot i així, l'impacte, sobretot al País Valencià, és ínfim comparat amb el ressò que té a França, no endebades la França que avui coneixem és filla d'aquest moviment revolucionari. Ells saben d'on vénen i on van i ja han començat a engegar la maquinària del consumisme. □

Maria Antonieta (1755-93) amb els seus fills.